

2e zondag van Pasen, voorganger: drs. Petra van der Voort

15 april 2012; PKN Wehl

Hand. 3:1-10

Joh. 20: 19-20; 24-31

"Niet zien en toch geloven." Makkelijk gezegd en ook het logische gevolg van het verhaal. Maar, kunt u dat? Wat betekent dat, anno 2012? Dat we ons zomaar, klakkeloos moeten overgeven aan het geloof, aan Jezus? Misschien wel aan Jezus, ja, maar, dan begint het. Want, hoe doe je dat, je overgeven aan Jezus? We hebben de verhalen in de bijbel, waarin mensen van harte en vol overgave getuigen van het goddelijke van Jezus. Tegelijkertijd zijn dit getuigenverlagen, geen woorden die Jezus zelf voor ons heeft opgeschreven. Dat maakt het lastig.

Wat dat betreft is het verhaal over de leerling Thomas heel interessant en actueel. Want ook hij was in eerste instantie geen getuige en moet het uit de tweede hand horen dat Jezus is verschenen. Net als wij. Zijn eerste reactie is wat dat betreft misschien ook wel heel herkenbaar. Of niet? Maar, waarom reageert Thomas zoals hij reageert? Eigenlijk weten we dat niet. Laten we eens op onderzoek uitgaan.

Wat weten we. Dat hij een leerling van Jezus is en niet aanwezig is geweest toen Jezus een keer aan de leerlingen verscheen. Na het horen van het verhaal van de leerlingen over de verschijning, reageert hij...

- met verbazing en vol ongelooft
- boos en teleurgesteld
- nuchter en kritisch

Laten we deze mogelijke reacties eens de revue laten passeren.

Allereerst, zijn reactie is verbazing en ongelooft. Nee, Jezus verschenen, dat kan niet, dat is onmogelijk. Jezus is immers dood, dus hoe kan hij verschijnen? Pas als ik zijn wonden kan voelen, dan...Ik wil bewijs!

Vorige week was het Pasen. De juiste tijd om een boek te promoten over... de Lijkwade van Turijn. Ditmaal beweert een Britse kunsthistoricus dat het christelijk geloof teruggaat op de lijkwade. De figuur op de lijkwade is een soort fotografische afdruk van Jezus. Jezus' volgelingen zagen in de lijkwade een teken uit de hemel. Op die manier is het christendom ontstaan. Iedereen die het kleed zag, geloofde dat hij oog in oog stond met de 'schaduw' van de verrezen Zoon van God. Aldus zijn theorie. Blijkbaar zijn mensen nog steeds op zoek naar het fysieke bewijs dat Jezus echt hier op aarde heeft rondgelopen. Bewijs maakt geloven eenvoudiger. Destijds, ook nu. Maar, betekent dat dat mensen pas geloven als ze zien en voelen?

Thomas' reactie is ongelooft. Misschien ook omdat hetgeen hij hoort té groot is om in een keer te bevatten. Als mensen verhalen vertellen over dierbaren die zijn overleden, kunnen ze het vaak in eerste instantie niet geloven. Dat ze er niet meer zijn, hen niet meer kunnen aanraken, voelen, horen, spreken. Het dringt nog niet tot hen door. Ze weten het wel, maar ervaren het nog niet. Dat komt met de tijd. Wellicht is onze Thomas ook nog niet zo ver dat de dood van Jezus bij hem doorgedrongen is. Laat staan dat hij echt de reikwijdte van de boodschap van de medeleerling kan bevatten.

Maar, betekent dit dat hij niet gelooft?

Verder, misschien is Thomas ook boos en teleurgesteld.

Boos omdat hij niet aanwezig was toen Jezus verscheen. Waarom overkomt hem dit nu weer? Hij voelt zich buitengesloten en wie weet vervloekt hij zichzelf wel. Hoe kon hij zo stom zijn om...

Of is hij teleurgesteld? Maar de vraag is waarom hij teleurgesteld is. Omdat hij Jezus niet heeft gezien, of omdat het beeld dat zijn medeleerlingen schetsen, niet overeenkomt met het beeld dat hijzelf van

Jezus heeft. Laten we eens goed kijken naar wat de leerlingen gezien en gezegd hebben. In het evangelieverhaal horen we hoe Jezus de hermetisch gesloten zaal binnenkomt, hen begroet en daarna hen zijn wonden laat zien. In het verslag aan Thomas echter, zeggen ze alleen: 'Wij hebben de Heer gezien!'. Ze vertellen dus maar een deel van het verhaal, zoals wij regelmatig ook slechts een deel van een verhaal horen of lezen – en vaak voor waar aannemen. Maar dat terzijde. Het lijkt wel alsof de leerlingen in hun enthousiasme alleen verslag doen van het positieve. Het negatieve, het pijnlijke laten ze achterwege. Waarom? Omdat ze de wonden niet gezien hebben? Dat kan natuurlijk in de euforie van het moment.

Of zijn ze *niet in staat* de wonden te zien? Omdat deze te groot, te erg zijn. Soms beschermt onze selectieve blik ons voor Of zien we juist wat we verwachten te zien. Heel menselijk.

Of *willen* ze de wonden gewoonweg niet zien? Omdat die niet passen in een mooie, ongeschonden wereld, in het Rijk van God, dat Rijk van Vrede. Of omdat we ons zo machteloos en verlamd voelen bij het zien van zoveel pijn en onrecht en dan maar liever onze ogen sluiten?

Wat zegt dit alles trouwens over het geloof van de leerlingen?

Vanuit dit perspectief is het opvallend dat Thomas juist ingaat op de wonden. Blijkbaar verwacht hij die WEL. Voor hem geen oppervlakkig alleluja geloof... Het leven van Jezus heeft toch niet voor niets geleid tot zijn dood? Juist in de wonden van Jezus ligt voor Thomas de realiteit van het bestaan. We leven nu eenmaal in een wereld met geboorte en dood, vreugde en verdriet. Een wereld waar mensen tegen mensen opstaan, mensen buitengesloten worden of zich buitensluiten, mensen niet als mensen gezien worden... De wereld is vaak hard. Thomas heeft gezien hoe Jezus contact zocht met de gewonden, uitgestotenen, de mensen die zogenaamd anders waren In die betrokkenheid, die solidariteit, ervaart hij Gods aanwezigheid. Dat heeft Tomas *geraakt*. Hij ervaart God juist in het verdriet en de ellende en het geschonden leven. Dit staat haaks op wat wij vaak horen (en misschien zelf ook zeggen): waarom laat God al die ellende op de wereld toe en waar is God nu?

Wat zegt dit over zijn geloof?

Zo zijn we aanbeland bij het derde punt van ons gedachten experiment. Thomas die nuchter en kritisch reageert. Voor hem geen sprookjes en mooie verhalen. Sterker nog, hij loopt niet zomaar achter elk mooi verhaal aan dat hij hoort. Hij wil reëel blijven, afstand nemen en onderzoeken. Thomas is dus kritisch. Tegenwoordig vinden wij dat een goede eigenschap. Van ons wordt verwacht dat we zelf nadenken, een eigen oordeel vormen, kritische vragen stellen en ons niet zomaar te laten beïnvloeden. Maar, geldt dat ook voor ons geloof in Jezus?

Ik heb iemand gekend die bezig was met de Edda, een boek met mythologische verhalen van IJsland. Ze vertelde vol enthousiasme over de ontstaansgeschiedenis en de cultuurhistorische achtergronden in het verhaal. Als studente theologie deelde ik die ervaring met haar, maar dan over de bijbel. Echter, daar stond ze niet voor open, aangezien de bijbel van kaft tot kaft woord van God, een autoriteit is. Vragen stellen bij haar geloof was überhaupt onmogelijk. Alsof daarmee het fundament onder haar leven weg zou vallen.

Blijkbaar is er moed voor nodig om vragen te stellen en kritisch te zijn bij ons godsgeloof. Dat betekent dat we twijfelen en dat mag toch niet? Of is dat misschien eng, omdat we niet weten waar we uitkomen en bang zijn ons geloof te zullen verliezen?

Het evangelieverhaal gaat verder, dat Jezus opnieuw verschijnt. Thomas is nu ook getuige, en wat voor één. De enige echte geloofsbelijdenis in de evangeliën staat hier: 'Mijn Heer en mijn God'. De uitroep van een diepgelovige. Verbazingwekkend? Na ons gedachten experiment niet meer.

Laten we afscheid nemen van deze bijzondere, voor ons toch ook herkenbare leerling. Hij die ons laat zien en voelen wat het betekent geraakt te zijn door Jezus. Wist u trouwens dat Didymus niet alleen 'tweeling' betekent, maar allereerst 'dubbel-zijn' of tweevoudig? Dan is in Thomas ongelooft en geloof verenigd en is geloven balanceren op het slappe koord tussen ongelooft en zeker weten. Amen.

Petra van der Voort, theoloog